

Reactie op de vragen uit de chat van de bijeenkomst 'Energietransitie: inzetten op besparen en overgaan op schone energie in de Hoeksche Waard' op 2 december 2020

	Thema	Vraag	Antwoord
1	RES	Hoe staan wij in de RES?	De laatste stand van zaken over de RES en het proces staat in de presentatie van 2 december 2020. Deze is te bekijken op: www.gemeentehw.nl/energietransitie . Meer informatie over het gehele RES-proces is te vinden via onze website: www.gemeentehw.nl/res .
2	Rekenkamer	Ben wel nieuwsgierig in hoeverre de plannen nu nog actueel zijn aangezien de rekenkamer deze heeft afgekeurd...	De Rekenkamer Hoeksche Waard heeft onderzoek gedaan naar 'Gemeente Hoeksche Waard in 2040 energie-neutraal?' In het onderzoeksrapport geeft zij aanbevelingen en conclusies over de haalbaarheid hiervan. De Rekenkamer heeft geen plannen afgekeurd. Het programmaplan Duurzaamheid is in de gemeenteraad besproken. Op 15 december 2020 heeft de raad het plan vastgesteld. Het onderzoeksrapport van de Rekenkamer wordt in februari 2021 besproken in de gemeenteraad.
3	Waterstof	Gaan wij wat doen met waterstof?	Waterstof is één van de opties, die wordt onderzocht als warmteoptie. Dit valt onder de optie hernieuwbaar gas. Waterstof is een energiedrager, die met elektriciteit wordt gemaakt. Bij het maken van waterstof gaat veel energie verloren. Daarom moeten we goed kijken of en waar we waterstof gebruiken. De elektriciteit, die hiervoor nodig is, moet namelijk worden opgewekt.
4	Energie-neutraal	Wordt er ook gekeken naar de energie, die nodig is voor de productie van goederen en diensten die in de Hoeksche Waard verbruikt worden? Of wordt er om energieneutraal te zijn alleen gekeken naar wonen en transport?	Alleen de energie die in de Hoeksche Waard gebruikt wordt, willen we lokaal in de Hoeksche Waard duurzaam opwekken. Daar hoort ook de energie bij van de bedrijven die hier produceren. Voor de producten die inwoners of ondernemers van buiten de Hoeksche Waard halen, wordt niet gekeken naar hoeveel energie

			het produceren daarvan heeft gekost.
5	HW Wonen	Zijn er afspraken gemaakt met HW Wonen?	Ieder jaar maakt gemeente Hoeksche Waard prestatieafspraken met HW Wonen. Hierin worden ook afspraken gemaakt over duurzaamheid.
6	Duurzaamheidsleningen	Zijn deze duurzaamheidsleningen ook beschikbaar voor maatschappelijke instellingen (sportclubs/ cultuur)?	De duurzaamheidslening is voor particulieren, die de woning willen verduurzamen. Per 1 oktober verstrekken we ook de stimuleringslening duurzaamheid. Deze lening is voor (sport)verenigingen, kerkelijke gemeenschappen en MKB. Maatschappelijke instellingen kunnen hier dus ook gebruik van maken. Meer informatie: www.gemeentehw.nl/stimuleringslening
7	Warmtepompen	Ik liep zondag te wandelen en liep langs de Willem van Oranje. Er kwam een behoorlijk bromgeluid van het gebouw af. Komt dit door de warmtepompen? Ik zag in het filmpje dat er aardig wat geplaatst zijn. Veel mensen maken zich zorgen om het geluid hiervan. Graag jullie uitleg.	De warmtepompen, die tegenwoordig geplaatst worden, zorgen eigenlijk niet of nauwelijks voor geluidsoverlast. In het verleden was dit wel zo, vaak ook doordat de warmtepomp verkeerd werd geïnstalleerd. Vaak stonden deze tegen de gevel aan waardoor geluidsoverlast ontstond. Tegenwoordig worden ze wat verder van de gevel af geplaatst waardoor dit probleem niet meer aanwezig is.
8	Opslaan duurzame energie	Hoe gaan wij energie die opgewekt wordt door zonnepanelen en wind opslaan en gebruiken voor bijvoorbeeld de winterperiode en piekmomenten?	De mogelijkheden hiervan worden onderzocht in het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal'.
9	Windmolens	Hoeveel elektriciteit wordt er op dit moment geproduceerd door de huidige windmolens? Hoe verhoudt zich dat tot de vraag naar elektriciteit in de Hoeksche Waard?	De huidige windturbines (exclusief Windpark Westerse Polder) wekken ~600 TJ (~0,17 TWh) elektriciteit per jaar op. Windpark Westerse Polder voegt daar naar verwachting ~250TJ (0,07 TWh) aan toe. Samen is dat ~850TJ. Het totale elektriciteitsverbruik in de Hoeksche Waard is ~1400 TJ. De concept-RES beschrijft deze informatie ook meer in detail. Zie hiervoor: www.gemeentehw.nl/res
10	Zonnaparken	Hoe zit het met die 5 mega-zonnaparken van HWDuurzaam waarin ze in de krant Het Kompas mee lopen te schermen? Is dit beleid van de gemeente?	Dit is geen beleid van de gemeente. De plannen van HWDuurzaam over 5 mega-zonnaparken zijn ons niet bekend en we zijn er niet bij betrokken. Voormalige

			<p>gemeente Binnenmaas heeft destijds een omgevingsvergunning verleend voor een zonnepark van Suiker Unie in Puttershoek. Deze is nu in aanbouw. En op dit moment loopt er 1 nieuw initiatief van een zonnepark aan de westzijde van de Heinenoordtunnel (besluitvorming voormalige gemeente Binnenmaas) en hebben wij verder geen ontwikkelruimte voor andere zonneparken. In het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' wordt onderzocht of er in de toekomst nog ruimte geboden wordt aan zonneparken in de Hoeksche Waard.</p>
11	Mobiliteit	<p>Wordt het verkeer over de A29 dat door het eiland heen rijdt ook meegenomen in de berekening voor mobiliteit in de Hoeksche Waard?</p>	<p>Aannemende dat hier wordt verwezen naar de ETM-berekeningen (Energie Transitie Model) voor de Hoeksche Waard, is het antwoord: ja, dit verkeer wordt meegerekend in de RES.</p>
12	Windmolens	<p>In hoeverre wordt er gekeken naar de effectiviteit van het plaatsen van windmolenparken? En gaat dit dan ook ten gunste van de burger of alleen het bedrijfsleven (verbruik volledig door bedrijfsleven/industrie in plaats van ook burgers)?</p>	<p>Op dit moment zijn er 5 definitief verleende omgevingsvergunningen voor windparken in de Hoeksche Waard. Te weten windpark Spui, Oude Maas, Westerse Polder, Hogezaandse Polder en Oude Mol. Een deel van deze windparken (in totaal 28 windturbines) is al gebouwd en in werking. En een deel wordt nog gebouwd. De elektriciteit die wordt opgewekt met de windturbines gaat het elektriciteitsnetwerk op en wordt niet direct ter plaatse gebruikt. Op dit moment is dat ook technisch gezien niet mogelijk in Nederland. Bij een aantal windparken is er sprake van participatie, zo ontvangen de omwonenden (een stichting) in Strijensas straks jaarlijks een bedrag uit het Windfonds (opbrengst windpark) van de windturbines waarmee zij de leefbaarheid en verduurzaming in Strijensas vergroten.</p>
13	Programma-plan	<p>Kan de wethouder toelichting geven op het intrekken van het duurzaamheidsplan naar aanleiding van de uitkomsten van de Rekenkamer?</p>	<p>Het college heeft op 1 december 2020 aan de gemeenteraad voorgesteld om de bespreking van het programmaplan Duurzaamheid uit te stellen en eerst te kijken naar de aanbevelingen en</p>

			<p>conclusies uit het Rekenkamerrapport. Tijdens de oordeelsvormende raadsvergadering van 3 december heeft de meerderheid van de fracties besloten het programmaplan Duurzaamheid wel te behandelen. Op 15 december 2020 heeft de raad het plan vastgesteld. Het Rekenkamerrapport wordt apart besproken door de raad in februari 2021.</p>
14	Ambitie 2040	<p>Veel gemeenten in Nederland hebben hun ambitie ingetrokken om in 2040 energieneutraal te zijn en dit te verlengen naar 2050, zoals ook het landelijk beleid beoogd. Gaat Hoeksche Waard eigenwijs verder op deze voet?</p>	<p>De raden van de 5 voormalige gemeenten in de Hoeksche Waard hebben in 2016 de 'Energievisie Hoeksche Waard 2016-2020' vastgesteld, samen met bijbehorend 'Regionaal Uitvoeringsprogramma Energievisie 2016-2020'. In deze energievisie staat de doelstelling om in 2040 een energieneutrale Hoeksche Waard te hebben. De energievisie en het uitvoeringsprogramma zijn met het vaststellen van het programmaplan Duurzaamheid komen te vervallen. In het programmaplan is de doelstelling van een energieneutrale Hoeksche Waard in 2040 overgenomen.</p>
15	Warmte-netwerken	<p>Denkt onze gemeente ook aan warmtenetwerken?</p>	<p>In de Transitievisie Warmte worden diverse warmteopties benoemd. Een aantal hiervan maken voor de levering gebruik van een warmtenet. Dit kan kleinschalig en grootschalig zijn. Dus ja, daar wordt zeker ook aan gedacht.</p>
16	Beleidskade groot-schalige opwek	<p>Het uitvoeringsprogramma is in mei 2021 beschikbaar zegt Moniek Stapel... Wanneer komt het (concept) beleidskader grootschalige opwek (zon, wind, ...) beschikbaar?</p>	<p>Dit is nog niet bekend. Met de energietafel (die bestaat uit onze samenwerkingspartners die grote invloed hebben op de energietransitie) gaan wij samen in overleg om de strategie en de projecten voor het uitvoeringsprogramma te vormen. Hierin komt ook het thema grootschalige opwek van duurzame energie middels zon op land ter sprake. Een concept van het uitvoeringsprogramma is eind februari/maart 2021 online beschikbaar. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd hierop te reageren. Wij hebben ervoor gekozen geen</p>

			grootschalige opwek van duurzame energie door de realisatie van nieuwe windparken op land mee te nemen in het uitvoeringsprogramma voor de komende 5 jaar.
17	Aquathermie	Met aquathermie en geothermie zullen woningen potdicht gemaakt moeten worden, wil je deze nog fatsoenlijk kunnen verwarmen. De aanpassingen aan de woning, zal voor een rijtjeshuis uit jaren 70/80 met matige isolatie zo rond de € 40.000 liggen. Hoe gaat de gemeente dit betaalbaar maken?	Betaalbaarheid van de warmteopties is een belangrijk uitgangspunt van de Transitievisie Warmte. Er wordt gekeken naar welke warmtebron we waar kunnen benutten. En wat dat betekent voor het isolatieniveau van de woning. En uiteraard ook welke investeringen hiervoor gedaan moeten worden. De warmtetransitie moet mogelijk zijn voor iedereen.
18	Biogas	Is er gekeken naar de opwekking van biogas uit mest (er wordt aardig wat mest van buiten het eiland opgeslagen hier) en uit rioolwater? Dit biogas kan eventueel omgezet worden in waterstof (en de koolstof wordt eruit gehaald). Zie ook: https://edepot.wur.nl/118857	Biogas is één van de hernieuwbare gassen welke wordt onderzocht als alternatieve warmteoptie. Of het mogelijk is dit in de Hoeksche Waard te maken en te gebruiken is nog niet bekend, maar wordt wel onderzocht.
19	Zonneparken	Hoe worden de voorwaarden voor deze nieuwe zonneparken gedefinieerd?	Dit is nog niet bekend. Met de energietafel (die bestaat uit onze samenwerkingspartners die grote invloed hebben op de energietransitie) gaan wij samen in overleg om de strategie en de projecten voor het uitvoeringsprogramma te vormen. Hierin komt ook het thema grootschalige opwek van duurzame energie door zon op land ter sprake en wordt hier vormgegeven. Een concept van het uitvoeringsprogramma is eind februari/maart online beschikbaar. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd hierop te reageren.
20	Energievraag	Er wordt net gereageerd op mijn vraag over de energie die het kost om goederen en diensten te produceren. Moniek Stapel zegt dat daarnaar gekeken wordt. Is er dan data van hoeveel energie de verbruikte goederen en diensten hebben gekost? Dit achterhalen lijkt me vrijwel onmogelijk, maar is wel belangrijk.	Zie ook vraag 4. Alleen de energie die in de Hoeksche Waard gebruikt wordt, willen we lokaal in de Hoeksche Waard opwekken. Daar hoort ook de energie bij van de bedrijven, die hier produceren. Voor de producten die inwoners of ondernemers van buiten de Hoeksche Waard halen, wordt niet gekeken naar hoeveel energie het produceren daarvan

			heeft gekost.
21	Energie- besparen	In het kader van ambitie; 1,5% energiebesparing in 2030? lijkt me niet erg ambitieus?	De ambitie is niet 1,5% energiebesparing in 2030. De ambitie is 1,5% energie besparen per jaar tot 2030. Dat betekent een energiebesparing van 15% in 2030.
22	Zonne- parken	Wat doet de gemeente nu met de aanvragen voor grote zonneparken binnen de gemeente?	Voormalige gemeente Binnenmaas heeft destijds een omgevingsvergunning verleend voor een zonnepark van Suiker Unie in Puttershoek. Deze is nu in aanbouw. Gemeente Hoeksche Waard heeft, behalve het initiatief voor een zonnepark aan de westzijde van de Heinenoordtunnel (besluitvorming voormalige gemeente Binnenmaas) tot op heden geen concrete aanvragen voor zonneparken ontvangen. Voor het zonnepark bij Heinenoord heeft het college een positief principebesluit genomen, omdat dit voortkomt uit de Visie Polder de Buitenzomerlanden (vastgesteld door de raad van Binnenmaas in 2018). Wel wordt regelmatig geïnformeerd naar de mogelijkheid voor het realiseren van zonneparken in de Hoeksche Waard. De reactie richting initiatiefnemers is dat wij op dit moment (in de concept-RES) geen ontwikkelruimte hebben voor de opwek van duurzame energie door zon op land (zonneparken). In het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' wordt grootschalige opwek van duurzame energie door zon op land besproken en bekeken of hiervoor ruimte wordt opgenomen.
23	Bomenkap	CO ₂ komt (ook) vrij bij ontbossing waarom worden er dan toch zoveel bomen gekapt in de Hoeksche Waard?	Als gemeente dragen we zorg voor verschillende maatschappelijke belangen, zoals verkeersveiligheid, bouwen van voldoende woningen of het realiseren van windparken voor de opwek van duurzame energie. Het kan ook zijn dat de bomen niet gezond meer zijn en er een risico is dat deze omvallen. Er wordt altijd zorgvuldig gekeken of kappen noodzakelijk is of dat de bomen verplaatst of herplant kunnen worden.

			Ook worden bomen geplant op andere locaties ter compensatie.
24	Windpark	Het windpark bij Piershil levert stroom voor Voorne-Putten. Wordt de opwekking ook in ons plan meegenomen? Waarom naar een ander eiland? Wij moeten nog zo veel doen?	Zie ook vraag 12. De elektriciteit, die wordt opgewekt met de windturbines, gaat het elektriciteitsnetwerk op en wordt niet direct ter plaatse gebruikt. Alle energie die in de Hoeksche Waard wordt opgewekt wordt wél meegerekend in de RES regio Hoeksche Waard, dus telt mee in de totale opwek in de Hoeksche Waard.
25	Veiligheid	In hoeverre worden bij initiatieven het veiligheids- en gezondheidsaspect meegenomen? Zo ja, in welk stadium?	Een initiatief moet voldoen aan milieuwet- en regelgeving. Op het moment dat een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, wordt hierop getoetst.
26	Regenwater	Nemen we in de plannen, als we toch in woningen aanpassingen moeten doen, ook het hergebruik van regenwater mee?	Koppeling van werkzaamheden in/bij een woning is natuurlijk altijd goed. Hergebruik van regenwater draagt ook bij aan de ambitie op het gebied van klimaatadaptatie, dus dat is alleen maar goed.
27	Gebouwen	Over hoeveel gebouwen spreken wij?	Hoeksche Waard heeft ruim 44.000 adressen. Op een adres kunnen meerdere gebouwen staan. Van die adressen zijn er ruim 37.000 met een woonfunctie. De overige adressen zijn geen woonfuncties.
28	Vragen	HW-behoud heeft 40 vragen gesteld aan de gemeente. Klopt het dat de gemeente slechts 9 van deze 40 vragen heeft kunnen beantwoorden?	Wij kunnen niet inhoudelijk ingaan op het bij de gemeente ingediende Wob-verzoek en de daaruit voortvloeiende bezwarenprocedure.
29	Zon-op-dak	Hoe willen jullie ondernemers en particulieren in beweging krijgen om grootschalig zonne-energie op te wekken op daken?	In het kader van de RES vinden diverse sessies (Oplossessies 0,1 TWh) plaats. Hierbij onderzoeken we met ondernemers (Ondernemersvereniging Hoeksche Waard) en agrariërs (LTO Noord, afdeling Hoeksche Waard) hoeveel en welke grote (agrarische) bedrijfsdaken geschikt zijn om zonnepanelen op te leggen. Partijen zoals Stedin en Energieke Regio zijn hierbij ook betrokken. In de RES 1.0 werken we de bandbreedte in ons RES-bod van 0,1 TWh grootschalige opwek van duurzame energie op grote (agrarische) bedrijfsdaken verder uit.

30	Woningen	Hoeveel woningen moet Hoeksche Waard energieneutraal maken voor 2030? Hoeveel zijn daarvan al gerealiseerd?	In het Klimaatakkoord staat dat 20% van de gebouwen aardgasvrij moet zijn in 2030 om te zorgen dat we voldoende snelheid maken om in 2050 ook echt klaar te zijn. In de Hoeksche Waard zijn ruim 37.000 woningen. In 2030 zouden er dan circa 7.400 aardgasvrij moeten zijn. We inventariseren op dit moment hoeveel aardgasvrije woningen er al zijn in de Hoeksche Waard.
31	Bedrijfspanden	Worden naast de woningen ook de bedrijfspanden meegenomen in de warmtetransitie?	Ja, ook de bedrijfspanden worden meegenomen in de warmtetransitie. Er wordt gekeken naar een wijk of dorp waarbij alle gebouwen in deze wijk of dit dorp worden meegenomen.
32	Warmte	Is TEO/TEA in de Transitievisie Warmte meegenomen?	Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) en Thermische Energie uit Afvalwater (TEA) is inderdaad één van de warmteopties welke in de Transitievisie Warmte wordt onderzocht.
33	Waterstof	Er wordt gezegd dat waterstof nu geen optie is? Vreemd, waarom op Goeree-Overflakkee wel een optie?	Op Goeree-Overflakkee wordt een pilot gehouden met waterstof als alternatieve warmtebron. Op grote schaal is dit echter op dit moment nog niet mogelijk. Waterstof wordt gemaakt met elektriciteit welke voor "groene" waterstof ook duurzaam moet worden opgewekt. In het proces om waterstof te maken gaat nog veel energie verloren (ca. 60%) waardoor er dus ook veel elektriciteit nodig is. Uiteraard onderzoeken we wel de mogelijkheden van waterstof als toekomstige energiebron.
34	Kosten inwoners	Een inwoner betaald € 150 per maand aan gas en elektra. Eens in de 15 jaar wordt er een cv vervangen voor ongeveer € 1.500. Per maand dus € 158. Om aqua- en geothermie te doen slagen, moeten de woningen potdicht en apparatuur moet vervangen worden. Dat kost € 40.000. Wat stelt de gemeente als een maximaal acceptabel bedrag wat de inwoner moet gaan betalen? En als zo'n bedrag boven de € 300 is, zien we dan af van bepaalde maatregelen. Waar ligt de	Zie vraag 18. In de Transitievisie Warmte wordt gekeken naar de warmteopties en de betaalbaarheid hiervan. Dit is één van de uitgangspunten bij de Transitievisie Warmte.

		grens dus wat acceptabel is om als bijdrage van de inwoners te vragen?	
35	Vervoersbewegingen	Waarom een uitbreiding van bijvoorbeeld de Melkunie in Maasdam waardoor er meer vervoersbewegingen komen? Is er een vervoersplan met geplande maatregelen om het aantal vervoersbewegingen terug te dringen in de Hoeksche Waard?	Als gemeente dragen we zorg voor verschillende maatschappelijke belangen, zoals het bieden van voldoende werkgelegenheid voor onze inwoners. Binnen het programma Mobiliteit van de gemeente zijn er doelstellingen opgenomen op het gebied van verkeer en vervoer. Ook het verduurzamen van de mobiliteit in de Hoeksche Waard is hier een onderdeel van.
36	Overzicht energie-opwek	Komt er deze avond nog een concreet overzicht van de hoeveelheid energie, die wordt verbruikt in de Hoeksche Waard en de hoeveelheid energie die 'zelf' wordt opgewekt op dit moment?	Dit overzicht wordt in beeld gebracht bij het maken van het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal'.
37	Doelstelling circulaire economie	In hoeverre speelt bij gemeente Hoeksche Waard het doel om circulair te zijn per 2050 (dit is een Rijksoverheidsdoelstelling die nog nauwelijks overgenomen wordt). Nu circulaire oplossingen zoeken, is een investering in de toekomst.	De gemeente sluit zich aan bij de Rijksdoelstelling 100% circulair in 2050. Er wordt op dit moment bij de gemeente gewerkt aan een plan van aanpak (uitvoeringsprogramma) om hiernaartoe te werken.
38	HW Wonen	HW Wonen laat de renovatie van woningen in Nieuw-Beijerland zo lang op zijn beloop. Ze maken plannen niet waar, en inmiddels wel de huur verhogen en huizen niet geïsoleerd zoals tegenwoordig geëist. Hoe zit dat?	Deze vraag kunnen wij niet beantwoorden en kan het beste gesteld worden aan HW Wonen. Wij maken met HW Wonen afspraken over de verduurzaming van hun woningvoorraad in de prestatieafspraken. Welke woningen zij aanpakken en welke niet is een keuze, die bij HW Wonen ligt. De gemeente heeft daar geen invloed op.
39	Warmte-transitie	Wordt er bij de warmtetransitie en de bijbehorende graafwerkzaamheden ook gelijk gekeken naar de glasvezeluitrol? Dan hoeven we maar 1 keer te graven.	Als glasvezel op dat moment uitgerold kan worden. En er wordt in de grond gegraven, dan wordt er zeker gekeken of de werkzaamheden tegelijk kunnen. Dit is altijd het uitgangspunt.
40	Warmte-transitie	Hoe breng je wijkgebonden transitieplannen in overeenstemming met individuele plannen per woning?	In een wijkuitvoeringsplan wordt gekeken wat voor de wijk de meest geschikte alternatieve warmteoptie is. Dit kan een gezamenlijke oplossing zijn, maar ook een individuele oplossing. De keuze tussen de individuele oplossing of de gezamenlijke is er altijd. Door op tijd te praten met de inwoners uit de betreffende wijk, worden de mogelijkheden bekend.

41	Straatverlichting	Wordt er ook al gekeken naar het aanpassen van de straatverlichting zoals dat op Texel is gebeurd? Dat wil zeggen verlichting van wegen, die reageert op beweging van voertuigen en dergelijke. En dus uit is als er geen verkeer op straat of wegen is?	Dit kan een onderwerp zijn dat wordt ingebracht/onderzocht bij het maken van het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal'.
42	Windmolens	In verband met een laag achtergrondgeluid op veel plekken in de Hoeksche Waard, gaat de gemeente in haar beleid een maximum geluidwaarde opnemen voor windturbines om te zorgen dat een afstand van 2.000 meter tot de woningen hier een norm wordt. Dit betekent dus ook dat op die afstanden geen nieuwbouw meer geplaatst mag worden.	Alle procedures voor de 5 windparken in de Hoeksche Waard zijn doorlopen en afgerond. Alle 5 verleende omgevingsvergunningen voldoen aan de geluidsnormen uit het activiteitenbesluit zoals opgenomen is in onze Nederlandse wet- en regelgeving.
43	RES	In hoeverre vallen we als Hoeksche Waard onder de regio Rotterdam/beïnvloedt Rotterdam ons (in verband met windmolenplaatsing in opdracht van Rotterdam als ik mij goed geïnformeerd heb)?	De Hoeksche Waard is de enige gemeente in de RES-regio Hoeksche Waard. De Hoeksche Waard valt niet onder de RES-regio waartoe Rotterdam behoort (MRDH RES-regio). Er zijn en worden in de Hoeksche Waard geen windturbines geplaatst in opdracht van Rotterdam of welke gemeente dan ook.
44	RES	Als er in het RES HW-bod geen mogelijkheid voor windturbines en geen mogelijkheid voor zonneparken meer is, wat is dan de waarde van de ambitie van de gemeente Hoeksche Waard om meer zonneparken te wensen? Met zon-op-dak (van agrariërs) de ambities halen is zeer twijfelachtig; reken je daar niet rijk mee!	Zie ook vraag 30. In het kader van de RES vinden diverse sessies (Oplossessies 0,1 TWh) plaats. Hierbij onderzoeken we met ondernemers (Ondernemersvereniging Hoeksche Waard) en agrariërs (LTO Noord, afdeling Hoeksche Waard) hoeveel en welke grote (agrarische) bedrijfsdaken geschikt zijn om zonnepanelen op te leggen. Stedin en Energieke Regio zijn hierbij ook betrokken. In de RES 1.0 werken we de bandbreedte in ons RES-bod van 0,1 TWh grootschalige opwek van duurzame energie op grote (agrarische) bedrijfsdaken verder uit.
45	RES	In het plaatje met opbrengsten per windmolenpark staan opbrengsten in kWh, is dat per jaar? En hoe verhoudt dit zich tot huidige kWh-vraag van de gehele Hoeksche Waard?	Ja, de opbrengsten in kWh is per jaar. Het totale elektriciteitsverbruik op jaarbasis in de Hoeksche Waard is ~1400 TJ, ongeveer 390 miljoen kWh.
46	RES	De Hoeksche Waard heeft veel plek voor duurzame opwekking van energie. Gaat	Zie ook het antwoord bij vraag 12 en 25. De elektriciteit, die wordt opgewekt met

		die energie alleen naar de Hoeksche Waard of gaat de Hoeksche Waard deze energie ook 'delen' met meer stedelijke gebieden zoals Drechtsteden of Rotterdam-Rijnmond?	de windturbines, gaat het elektriciteitsnetwerk op en wordt niet direct ter plaatse gebruikt. Alle energie die in de Hoeksche Waard wordt opgewekt, wordt meegerekend in de RES regio Hoeksche Waard, dus telt mee in de totale opwek in de Hoeksche Waard.
47	RES	Hoeveel Twh levert de Hoeksche Waard nu in totaal?	Ervan uitgaande dat met deze vraag wordt bedoeld hoeveel duurzame elektriciteit in TWh (wind & zon) de Hoeksche Waard nu totaal levert: In 2020 wordt ~0,2 TWh opgewekt door windturbines en zonnepanelen op daken. De oplevering van Windpark Westerse polder (zie onze reactie op vraag 1) en het zonnepark van de Suiker Unie zal dit verhogen. De klimaatmonitor geeft hier goede informatie over. Wel zijn dit vaak gegevens van 1 of 2 jaar geleden: https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie/ .
48	Warmtevisie	Ik vraag mij af hoe de bestaande huizen mee gaan doen met de transitie van bijvoorbeeld van het gas af?	Bij de warmtetransitie gaat het juist om de bestaande woningen. In de wijkuitvoeringsplannen wordt op wijkniveau gekeken naar de beste alternatieve warmteopties. Door het organiseren van wijkaanpakken samen met het Regionaal Energieloket proberen we inwoners nu al te helpen bij het verduurzamen van hun woning en de eerste stappen te zetten in de energietransitie.
49	Warmtevisie, gas	Wij moeten van het aardgas af, niet van het gas. Denk aan groen gas, waterstof, etc.	Wij moeten inderdaad van het aardgas af. Hernieuwbare gassen zoals biogas en waterstof zijn zeker nog in beeld als één van de warmteopties.
50	Zonnepanelen	Houd aandacht voor groene panelen en bijvoorbeeld een low carbon footprint.	Alle opties en innovaties worden bekeken en meegenomen in de verschillende trajecten.
51	Jeugd betrekken	Betrek ook de jeugd erbij.	Wij zien de jeugd als een belangrijke meedenkgroep voor de energietransitie. We horen graag hun ideeën hierover. Wij betrekken hen eind februari/maart 2021 actief bij de verschillende trajecten. Hoe we dit gaan doen, wordt nog bepaald.

52	Groene omgeving	Zou zonde zijn als de Hoeksche Waard z'n groen kwijt raakt ten koste van energiebesparing/-opwekking.	Wij proberen dit uiteraard zoveel mogelijk te voorkomen. Indien wij in de toekomst eventueel ruimte bieden voor grootschalige opwek van zon, dan is dit een belangrijke voorwaarde.
53	Energie-neutraal	Echt energieneutraal zijn, betekent dat ook het energieverbruik meegerekend wordt, die wordt gebruikt voor alles wat wij van buiten de Hoeksche Waard importeren. Dat lijkt niet in de doelstelling te zijn inbegrepen.	Klopt. Zie ook vraag 4 en 21. Alleen de energie die in de Hoeksche Waard gebruikt wordt, willen we lokaal in de Hoeksche Waard opwekken. Daar hoort ook de energie bij van de bedrijven die hier produceren. Voor de producten die inwoners of ondernemers van buiten de Hoeksche Waard halen, wordt niet gekeken naar hoeveel energie het produceren daarvan heeft gekost.
54	Windmolens	Stroom van windpark Spui is voor 15 jaar verkocht aan Eneco, gaat weer door naar de spoorwegen, niks 20.000 huishoudens...	Zie ook vraag 12, 25 en 47. De elektriciteit die wordt opgewekt met de windturbines gaat het elektriciteitsnetwerk op en wordt niet direct ter plaatse gebruikt. Alle energie die in de Hoeksche Waard wordt opgewekt, wordt meegerekend in de RES regio Hoeksche Waard, dus telt mee in de totale opwek in de Hoeksche Waard.
55	Zonne-energie	Zonneparken zijn zeker interessant, maar de Hoeksche Waard staat bekend om zijn groene omgeving. Advies als het specifiek om zonnepanelen gaat, leg eerst alle daken vol.	Zie ook vraag 30 en 45. We werken in de RES de bandbreedte van ons bod (0,1 TWh) voor grootschalige opwek van duurzame zonne-energie op (agrarische) bedrijfsdaken uit. Uit het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' zal blijken of er nog meer duurzame opwek van energie nodig is om in 2040 energieneutraal te zijn.
56	Energie-neutraal	Ik ben inmiddels een stuk op weg om mijn woning, een oude boerderij energie-neutraal en aardgasvrij te maken. Dat vergt een flinke investering. Nou las ik vanmiddag dat als ik mijn huis van het aardgas af laat sluiten, dat dat 700 euro kost. Ik zie dat niet als een beloning voor mijn inspanning, eerder als een straf.	Stedin heeft werk en dus ook kosten aan het afsluiten van een woning van het aardgas. Daar kunnen wij als gemeente helaas niks aan veranderen. Dit is wel een aandachtspunt, want uiteraard stimuleren wij het om nu al van het aardgas af te gaan.
57	Gemeentelijk energie-bedrijf	Nieuwe projecten beter ontwikkelen dan de huidige (in wording), namelijk ook de baten bij ontwikkelen (arbeid) en exploitatie (winst) voor de Hoeksche Waard, zoals in het Klimaatakkoord	Bij nieuwe grootschalige opwek van hernieuwbare/duurzame elektriciteit op land streven we naar 50% lokaal eigendom zoals opgenomen in Klimaatakkoord.

		genoemd 50% lokaal eigendom. Hoe kijkt de gemeente aan tegen een gemeentelijk energiebedrijf waarbij we meer kunnen sturen op de tarieven (energiearmoede), gelden benutten uit de Eneco-aandelen?	Op dit moment heeft de gemeente geen intentie om een gemeentelijk energiebedrijf op te richten.
58	Zonne-energie	Hebben jullie ook nagedacht om andere ruimtelijke opgave in de omgeving te koppelen aan de aanleg van een zonnepark? Graag motiveren. Provincie Zuid-Holland heeft bijvoorbeeld genoemd om zonne-energie te benutten om veenoxidatie tegen te gaan door het waterpeil te verhogen? (<u>Meervoudig ruimtegebruik - Provincie Zuid-Holland (zuid-holland.nl)</u>)	Hier zijn al wel voorbeelden van, zo wordt bij het windpark Oude Maas (ruimtelijke opgave) de ontwikkeling van het zonnepark Heinenoord gekoppeld. In het proces van het maken van uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' wordt onderzocht welke mogelijkheden er voor grootschalige opwek van duurzame energie door zon op land worden opgenomen.
59	Energie-neutraal	Voor de een zijn de kosten heel hoog om de woning te verduurzamen, maar anderzijds zijn er vast ook veel inwoners met een relevante optie tot verduurzamen (bouwjaren 60-80, grootste de eigen woningbezit en flinke overwaarde). Hoe gaan we die inwoners verleiden tot/aanzetten van verduurzamen?	Door gerichte acties met wijkaanpakken, wijkuitvoeringsplannen en groepsaankopen. Uiteindelijk moet iedereen mee en zich ook voorbereiden op een aardgasvrije gebouwde omgeving.
60	RES	Ons bedrijf kan overigens een dakscan voor de RES/gemeente Hoeksche Waard uitvoeren waaruit het dakpotentieel zal blijken. In de praktijk blijken daken vanwege allerlei oorzaken slechts zeer beperkt geschikt voor zon-op-dak.	Bedankt voor het aanbod. We zijn al bezig met onderzoek naar beschikbare grote daken. Zie ook de reactie op vraag 65.
61	RES	Ik heb een vraag over de Eneco-gelden, die beschikbaar komen. Wanneer komen deze beschikbaar voor particulieren?	De gemeente heeft nog geen voorstel uitgewerkt voor de besteding van de Eneco-gelden. In de eerste helft van 2021 wordt hierover gesproken met de gemeenteraad.
62	Zonneparken	In hoeverre staan jullie achter het beleid van provincie Zuid-Holland, die zegt geen zonneparken op land te willen hebben?	Naar ons weten sluit de provincie zonneparken op land niet uit.
63	Zonneparken	Mijns inziens was er een tegenstelling tussen de eerste presentatie over het uitvoeringsprogramma en de laatste presentatie over de RES wat betreft de ontwikkeling van grootschalige zonneparken. In de eerste presentatie werd benadrukt dat er initiatieven zijn voor zonneparken en dat jullie daar iets	In ons concept-RES bod is geen ontwikkelruimte opgenomen voor grootschalige zonneparken. In het proces om te komen tot het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' zal blijken of er nog meer duurzame opwek van energie nodig is om in 2040 energieneutraal te zijn.

		mee moeten en in de derde presentatie werd duidelijk gezegd dat er geen ambitie wordt geformuleerd in de RES. Kunnen jullie dit motiveren?	
64	Geothermie	Is geothermie wel veilig in de Hoeksche Waard? Reden: aardbeving eiland bij Voorne-Putten.	Geothermie is één van de mogelijke warmteopties in de Hoeksche Waard. Onderzoek moet uitwijzen wat de werkelijke potentie is en voor welke wijk of welk dorp. Veiligheid is een belangrijk aspect wat hierbij ook wordt onderzocht.
65	Zon-op-dak	Inventarisatie bedrijven met bruikbaar en geschikt dak voor zonnepanelen.	De inventarisatie van (grote) daken, die mogelijk geschikt zijn voor zonnepanelen is gedaan en wordt nu verder uitgewerkt. Een volgende stap is om de bouwtechnische staat van de daken - en of deze dus sterk genoeg zijn om zonnepanelen te dragen - na te gaan.
66	Urgenda	Hoe koppeling met Urgenda (kwam weinig aanbod tijdens avond)?	In het proces om te komen tot het uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal' wordt ook gekeken naar voor de Hoeksche Waard bruikbare maatregelen uit het 54puntenplan van Urgenda.
67	Energiebronnen	Andere alternatieve energiebronnen/ mogelijkheden zouden iets meer moeten worden uitgezocht qua ontwikkelingen en/of nagevraagd bij experts op dit gebied.	In de Transitievisie Warmte worden alle potentiële bronnen bekeken en onderzocht.